

GRY I ZABAWKI	N O R M A B R A N Ż O W A	BN-87 8552-03
	Zabawki Gry zręcznościowe Bilardy i kręgle	
	Grupa katalogowa 1724	

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są zabawki — gry zręcznościowe — bilardy i kręgle, wykonane z tworzyw sztucznych lub drewna.

1.2. Określenia

1.2.1. bilard — gra zręcznościowa, w której kule wprawiane są w ruch za pomocą kija lub mechanizmu sprężynowego.

1.2.2. kręgle — gra zręcznościowa, w której grający starają się strącić za pomocą kuli jak największą liczbę figur — kręgli, przeznaczona do zabawy w pomieszczeniu, jak również na wolnym powietrzu.

1.2.3. Pozostałe określenia — wg PN-82/N-08502.

2. PODZIAŁ I OZNACZENIE

2.1. Podział i sposób budowy oznaczenia. Zabawki — bilardy i kręgle dzieli się wg SWW na podbranże: 2822-71 gry świetlicowe i zręcznościowe z tworzyw sztucznych,

2822-713 bilardy,

2822-79 pozostałe (kręgle),

2824-81 gry świetlicowe i zręcznościowe z drewna,

2824-811 bilardy,

2824-813 kręgle.

Oznaczenie powinno składać się z nazwy zabawki, numeru podbranży wg SWW, wielkości wg 3.4 oraz numeru niniejszej normy.

2.2. Przykład oznaczenia zabawki bilardu z tworzywa sztucznego o symbolu wg SWW 2822-713, wielkości (2):

ZABAWKA — BILARD 2822-713/2
BN-87/8552-03

3. WYMAGANIA

3.1. Wygląd zewnętrzny i kształt zabawki powinien być zgodny z dokumentacją konstrukcyjną lub konstrukcyjno-technologiczną, przeznaczony dla określonego wieku dziecka wg PN-76/N-08500.

3.2. Rodzaj i liczba elementów. Liczba elementów wchodząca w skład bilardów z drewna i kręgli z drewna

i tworzyw sztucznych powinna być podana na etykiecie lub w instrukcji załączonej do gry.

3.3. Materiały podstawowe. Do produkcji zabawek — bilardów i kręgli należy stosować materiały podane w tabl. 1.

Wilgotność drewna nie powinna przekraczać 15% wg PN-77/D-04100.

Tablica 1

Lp.	Nazwa materiału	Wymagania wg
1	Tarcica liściasta ogólnego przeznaczenia	PN-72/D-96002
2	Sklejka ogólnego przeznaczenia	PN-83/D-97005/11
3	Płyta pilśniowa twarda	BN-77/7122-11/01
4	Płyta pilśniowa miękka	BN-77/7122-11/11
5	Filce bite obuwkowe	PN-80/P-86004
6	Tkaniny pluszowe	PN-84/P-82662
7	Polistyreny	PN-71/C-89292 PN-84/C-89293
8	Polietyleny	BN-72/6364-01 BN-75/6364-02
9	Polipropylen	BN-79/6364-03
10	Poliamid	BN-80/6336-01
11	Drut sprężynowy	PN-71/M-80057

Dopuszcza się stosowanie innych materiałów pod warunkiem spełnienia wymagań bezpieczeństwa użytkowania wg PN-76/N-08500.

3.4. Wielkość zabawki obejmuje przedziały wymiarowe 1 ÷ 7, podane w tabl. 2, przy czym wielkość zabawki oznacza największy wymiar jej długości, szerokości lub wysokości.

Tablica 2

Wielkość	Przedział wymiarowy
1	do 120
2	121 ÷ 200
3	201 ÷ 300
4	301 ÷ 400
5	401 ÷ 600
6	601 ÷ 800
7	801 ÷ 1200

Zgłoszona przez Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Zabawkarskiego i Artykułów Politechnicznych
Ustanowiona przez Prezesa Zarządu Centralnego Związku Spółdzielczości Pracy dnia 29 lipca 1987 r.
jako norma obowiązująca od dnia 1 stycznia 1988 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 13/1987, poz. 33)

3.5. Wykonanie

3.5.1. Bilardy z drewna powinny składać się ze skrzyni wykonanej z materiałów drzewnych podanych w tabl. 1, stołu o nawierzchni filcowej lub pluszowej, bieżni dla kuli zakończonej szufladą z rowkami odpowiadającymi poszczególnym otworom w płycie stołu.

Na płycie stołu należy oznaczyć trójkątem miejsce ustawienia kul oraz oznaczyć miejsce ustawienia grzybka.

Bieżnia powinna być nachylona do płyty stołu pod kątem minimum 2°. Liczba otworów w stole powinna być zgodna z dokumentacją konstrukcyjną. Otwory powinny być wykończone blachą wg PN-81/H-92131, PN-73/H-92122, PN-79/H-92202 lub tulejkami z tworzywa.

Wykończenie otworów powinno stanowić równą płaszczyznę ze stołem.

Otwory wykończone blachą powinny spełniać wymagania PN-83/N-08513.

Kule należy wykonać jako bryły pełne z tworzyw sztucznych lub tarcicy liściastej.

Kije oraz grzybek należy wykonać z tarcicy liściastej i pokryć powłoką lakierową.

3.5.2. Bilardy z tworzyw sztucznych. Obudowa bilardu powinna być wykonana z polistyrenu, przy czym na górną część obudowy należy stosować polistyren bezbarwny przezroczysty.

Uchwyt naciągu sprężyny powinien być wykonany z tworzywa sztucznego. Kulki należy wykonać z tworzyw sztucznych lub metalu.

Na podstawie bilardu należy umieścić rysunek o określonym temacie i liczbami określającymi liczbę punktów. W miejscach oznaczonych liczbami należy zamocować przegrody zatrzymujące kulki — dopuszcza się inne rozwiązania.

3.5.3. Połączenia elementów. Elementy zabawki — bilardu powinny być łączone w sposób zapewniający trwałość i funkcjonalność zabawki zgodnie z jej przeznaczeniem.

Elementy mocujące takie jak: wkręty, nity, kołki powinny być wpuszczone w elementy łączone tak, aby nie stanowiły zagrożenia skałeczeniem w czasie normalnego użytkowania zabawki.

3.5.4. Kręgle z drewna. Kręgle i kule należy wykonać z tarcicy liściastej metodą toczenia.

Powierzchnie kręgli i kul powinny być oszlifowane i zaokrąglone, aby nie stanowiły zagrożenia skałeczeniem.

Maksymalna średnica kul do kręgli wykonanych z drewna powinna wynosić 70 mm, a masa kręgla maksimum 0,4 kg.

3.5.5. Kręgle z tworzyw sztucznych należy wykonać z polietylenu lub polipropylenu metodą określoną w PN-74/C-89103/08 przez rozdmuchiwanie. Krawędzie powinny być załamane lub zaokrąglone.

3.6. Wymagania dotyczące wykończenia

3.6.1. Powłoki lakierowe. Elementy zabawek — bilardów z drewna oraz kręgli z drewna powinny być malowane lakierami lub emaliami o właściwościach nietoksycznych wg PN-76/N-08500 p. 3.1.10. Powłoki

lakierowe powinny być gładkie bez zacieków i zgrubień. Przyczepność powłok do podłoża powinna wynosić co najmniej trzeci stopień wg PN-80/C-81531.

3.6.2. Powłoki galwaniczne. Elementy bilardów wykonane z metalu powinny mieć powłoki antykorozyjne wykonane przez pokrywanie galwaniczne powłoką niklową dekoracyjną, o grubości co najmniej 3 μm .

3.6.3. Elementy ozdobne (dydaktyczne). Rysunki i napisy o charakterze ozdobnym (dydaktycznym) należy wykonać metodami:

a) dla elementów z tworzyw sztucznych metodą: barwienia w masie, malowania, oklejania, wytłaczania i kalkomanii,

b) dla elementów z drewna metodą: malowania, oklejania, kalkomanii, wypalania i wytłaczania.

Wszystkie elementy ozdobne (dydaktyczne), wykonane metodą oklejania, powinny być związane z podłożem w sposób trwały.

Rysunki i napisy powinny być wyraźne bez zacieków i zniekształceń.

3.7. Wymagania wytrzymałościowe

3.7.1. Wytrzymałość na upadek. Elementy takie jak: kręgle i kule (również kule bilardowe) powinny być odporne na swobodny upadek z wysokości 0,8 m.

Próbie należy wykonać 30-krotnie. Elementy zabawek po próbie powinny nadawać się do dalszego ich użytkowania.

3.7.2. Wytrzymałość na uderzenie. Kręgle i kule z drewna, obudowy bilardów z tworzyw sztucznych oraz kule wykonane z twardych tworzyw powinny być odporne na uderzenie ciężarka o masie 1 kg i powierzchnię 50 cm² spadającego z wysokości 100 mm. Próbie należy wykonać 3-krotnie.

Elementy po próbie nie powinny wykazywać uszkodzeń mechanicznych i stanowić zagrożenia dla dziecka w czasie dalszego użytkowania.

3.7.3. Wytrzymałość na odrywanie. Połączenie sprężyny z uchwytem w bilardach z tworzyw sztucznych, powinno być tak wykonane, aby wytrzymało pięciokrotne działanie siły odrywającej 98 N przez 20 s.

3.8. Wymagania użytkowe

3.8.1. Funkcjonalność bilardów z drewna. Kule uderzone kijem powinny swobodnie poruszać się po stole bilardu, wpadać w otwory i toczyć się po bieżni bez zahamowań.

Otwory w stole powinny mieć średnicę większą od kul o co najmniej 2 mm.

3.8.2. Funkcjonalność bilardów z tworzyw sztucznych. Mechanizm sprężynowy powinien zadziałać co najmniej 500 razy, jak w czasie normalnego użytkowania, bez wykazywania uszkodzeń mechanizmu sprężynowego i obudowy. Minimalna siła naciągu, przy której nastąpi maksymalne ugięcie sprężyny nie powinna przekroczyć 10 N.

3.8.3. Funkcjonalność kręgli. Minimalny kąt nachylenia bieżni do poziomu, przy którym nastąpi przewrócenie się kręgli powinien wynosić $\alpha = 2,5^\circ - 5^\circ$.

3.8.4. Stabilność bilardów z drewna. Bilardy z drewna powinny być stabilne na płaskim podłożu wykonanym z tarcicy liściastej wg PN-72/D-96002 lub z twardego polichlorku winylu wg BN-79/6354-09.

3.9. Jakość powierzchni. Nie dopuszcza się występowania następujących wad wykonania w zabawkach oraz elementach zabawek:

- a) z tworzyw sztucznych:
- śladów po kanale wtryskowym i wypychaczach większych niż $\pm 0,3$ mm,
  - rys i nierówności na powierzchniach zewnętrznych widocznych nie uzbrojonym okiem z odległości 0,5 m w świetle rozproszonym,
  - pęknięć, odkształceń,
  - niedolewów i rozwarstwień tworzywa,
  - nadlewów większych niż 0,2 mm na zewnętrznych powierzchniach,
  - występowania śladów przesunięcia elementów formy w płaszczyźnie podziału,
- b) z drewna:
- pęknięć elementów zabawki,
  - ostrych krawędzi,
  - śladów obróbki mechanicznej na powierzchniach zewnętrznych widocznych z odległości 1 m w świetle rozproszonym,
  - występowania sęków, nie dopuszcza się występowania na powierzchniach widocznych zdrowych sęków o powierzchni powyżej 20 mm²,
  - niedomalożenia elementów, zgrubienia powłoki lakierowej oraz ubytku lakieru,
- c) z metalu:
- śladów korozji,

- uszkodzeń i zniekształceń mechanicznych powyżej 1,5 mm na zewnętrznych powierzchniach,
- ostrych krawędzi blach,
- niebezpiecznych wystających końców drutów.

3.10. Cechowanie. Zabawki lub elementy zabawek z tworzyw sztucznych powinny być cechowane zgodnie z PN-78/N-08510 p. 2.4.

3.11. Instrukcja użytkowania. Do zabawek — bilardów z drewna powinna być załączona instrukcja, w której należy podać zasady gry.

4. PAKOWANIE, PRZECHOWYWANIE I TRANSPORT

Pakowanie, przechowywanie i transport — wg PN-82/N-08503.

5. BADANIA

5.1. Program badań

5.1.1. Badania pełne stosuje się w celu oceny nowych wyrobów, w przypadku zmian materiałowych i technologicznych oraz przy okresowej kontroli produkcji co najmniej raz w roku.

Zakres badań pełnych i ich kolejność podano w tabl. 3.

5.1.2. Badania niepełne stosuje się przy ocenie bieżącej kontroli produkcji i przy badaniach jakościowych, poprzedzających odbiór partii.

Zakres badań niepełnych podano w tabl. 3.

Tablica 3

Lp.			Zakres badań	Wymagania wg	Badania wg
1	Badania pełne	Badania niepełne	Oględziny zewnętrzne	3.2, 3.6.3, 3.9, 3.10, 3.11, 4	5.3.1
2			Sprawdzenie wyglądu zewnętrznego i kształtu zabawki	3.1	5.3.2
3			Sprawdzenie materiałów podstawowych	3.3	5.3.3
4			Sprawdzenie wielkości	3.4	5.3.4
5			Sprawdzenie wykonania	3.5.1 ÷ 3.5.5	5.3.5
6			Sprawdzenie stabilności bilardów z drewna	3.8.4	5.3.6
7			Sprawdzenie funkcjonalności	3.8.1	5.3.7
8		Sprawdzenie powłok lakierowych	3.6.1	5.3.8	
9		Sprawdzenie powłok galwanicznych	3.6.2	5.3.9	
10		Sprawdzenie wytrzymałości na upadek	3.7.1	5.3.10	
11		Sprawdzenie wytrzymałości na uderzenie	3.7.2	5.3.11	
12		Sprawdzenie wytrzymałości na odrywanie	3.7.3	5.3.12	
13		Sprawdzenie funkcjonalności bilardów z tworzyw sztucznych	3.8.2	5.3.13	
14		Sprawdzenie funkcjonalności kręgli	3.8.3	5.3.14	

5.2. Kontrola jakości

5.2.1. Liczność partii. Partia przedstawiona do kontroli powinna zawierać zabawki jednego rodzaju, dostarczone do obrotu za jednym dokumentem przesyłkowym. Liczność partii nie powinna przekraczać 3200 sztuk zabawek.

5.2.2. Pobieranie próbek do badań pełnych. Niezależnie od liczności partii zabawek, do badań pełnych należy pobrać próbkę losowo na ślepo wg PN-83/N-03010, o liczności 5 sztuk.

5.2.3. Pobieranie próbek do badań niepełnych. Z partii przedstawionej do badań niepełnych należy pobrać zabawki w sposób losowy na ślepo wg PN-83/N-03010, o liczności wynikającej z tabl. 4.

5.2.4. Poziom kontroli — II ogólny, plany jednostopniowe wg PN-79/N-03021.

5.2.5. Wadliwość dopuszczalna — maksimum 4%.

5.2.6. Wybór i stosowanie planów badania. Plany badania dla kontroli normalnej — wg tabl. 4.

Wybór i stosowanie planów badania dla kontroli obostrzonej i ulgowej oraz warunki przejścia wg PN-79/N-03021 p. 2.4.

Tablica 4

Liczność partii N	Liczność próbki n	Liczba kwalifikująca m_1
sztuk		
do 25	3	0
26 ÷ 90	13	1
91 ÷ 150	20	2
151 ÷ 280	32	3
281 ÷ 500	50	5
501 ÷ 1200	80	7
1201 ÷ 3200	125	10

5.3. Opis badań

5.3.1. Oględziny zewnętrzne należy przeprowadzić organoleptycznie w świetle rozproszonym o natężeniu 200 ÷ 300 lx przez sprawdzenie zgodności z wymaganiami podanymi w 3.2, 3.6.3, 3.9, 3.10, 3.11, 4.

5.3.2. Sprawdzenie wyglądu zewnętrznego i kształtu zabawki należy wykonać przez porównanie z rysunkiem, fotografią, wzorem zabawki lub dokumentacją konstrukcyjno-technologiczną.

5.3.3. Sprawdzenie materiałów podstawowych należy przeprowadzić przez sprawdzenie, czy zastosowane do produkcji materiały odpowiadają obowiązującym normom wg tabl. 1, a także sprawdzić, czy materiały te odpowiadają wymaganiom wg PN-76/N-08500.

Sprawdzenie wilgotności drewna wykonać zgodnie z PN-77/D-04100.

5.3.4. Sprawdzenie wielkości wymiarowej należy wykonać za pomocą uniwersalnych przyrządów pomiarowych o dokładności 1 mm.

5.3.5. Sprawdzenie wykonania należy przeprowadzić w warunkach podanych w p. 5.3.1 na zgodność z p. 3.5.1 ÷ 3.5.5.

5.3.6. Sprawdzenie stabilności bilardów z drewna należy przeprowadzić przez ustawienie zabawki w pozycji jak przy normalnym jej użytkowaniu na płaszczyźnie wykonanej wg 3.8.4. Następnie kule położyć na stole i sprawdzić, czy nie zmieniają swego położenia.

5.3.7. Sprawdzenie funkcjonalności bilardów z drewna należy wykonać przez oględziny zewnętrzne, podczas normalnego użytkowania zabawki.

Sprawdzenia wielkości otworów należy wykonać za pomocą przyrządów określonych w 5.3.4.

5.3.8. Sprawdzenie powłok lakierowych należy wykonać wg PN-77/N-08501 p. 2.4.1.3. Sprawdzenie przyczepności powłok do podłoża wykonać metodą siatki nacięć wg PN-80/C-81531.

5.3.9. Sprawdzenie powłok galwanicznych należy wykonać przez oględziny zewnętrzne, a pomiar grubości powłok należy wykonać metodą magnetyczną wg PN-76/H-04623.

5.3.10. Sprawdzenie wytrzymałości na upadek należy przeprowadzić wg PN-77/N-08501 p. 2.4.3.1 na zgodność z wymaganiami podanymi w 3.7.1.

5.3.11. Sprawdzenie wytrzymałości na uderzenie należy przeprowadzić w sposób podany w PN-80/N-08520 p. 5.3.14 na zgodność z wymaganiami podanymi w p. 3.7.2.

5.3.12. Sprawdzenie wytrzymałości na odrywanie należy przeprowadzić zgodnie z PN-77/N-08501 p. 2.4.3.6.

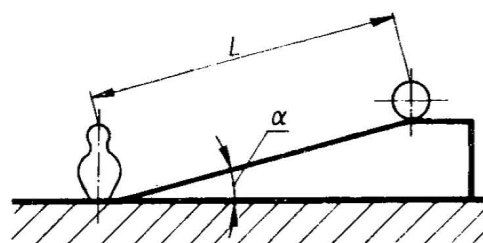
Wynik próby należy uznać za dodatni, jeżeli nie nastąpi uszkodzenie mechanizmu sprężynowego.

5.3.13. Sprawdzenie funkcjonalności bilardów z tworzyw sztucznych należy wykonać przez 500-krotne wyrzucenie kulki, jak przy normalnym użytkowaniu każdorazowo sprężynę należy naciągnąć do maksymalnego ugięcia.

Siłę naciągu, przy której nastąpi maksymalne ugięcie sprężyny, należy zmierzyć z dokładnością $\pm 0,5$ N.

5.3.14. Sprawdzenie funkcjonalności kręgli. Kręgle należy postawić na płaskim podłożu u wylotu bieżni o długości $l = 1500$ mm i kącie nachylenia α . Kule powinny swobodnie toczyć się po bieżni w kierunku kręgli (rysunek).

Bieżnię i podłoże należy wykonać z drewna lub tworzywa sztucznego.

BN-87/8552-03

5.4. Ocena wyników badań

5.4.1. Ocena sztuki wyrobu. Zabawkę należy uznać za dobrą, jeżeli wyniki badań odpowiadają wymaganiom podanym w rozdz. 3 i 4. Sztukę wyrobu należy uznać za niedobłą, jeżeli chociażby jedna z badanych właściwości nie jest zgodna z wymaganiami podanymi w rozdz. 3 i 4.

5.4.2. Ocena partii wyrobu. Partię zabawek należy uznać za zgodną z wymaganiami normy, jeżeli:

— liczba sztuk niedobrych w badaniach niepełnych nie przekracza liczby kwalifikującej (m_1) podanej w tabl. 4,

— wartości wszystkich wskaźników w badaniach pełnych dla każdej badanej sztuki zabawki są zgodne z wymaganiami podanymi w rozdz. 3.

Partię zabawek należy uznać za niezgodną z wymaganiami normy, jeżeli chociażby jedna z badanych właściwości w badaniach pełnych nie spełnia wymagań rozdz. 3 lub liczba sztuk niedobrych w badaniach niepełnych przekracza liczbę kwalifikującą (m_1) podaną w tabl. 4.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Zabawkarskiego i Artykułów Politechnicznych, Łódź.

2. Normy i dokumenty związane

PN-80/C-81531 Wyroby lakierowe. Określanie przyczepności powłok do podłoża oraz przyczepności międzywarstwowej

PN-74/C-89103/08 Terminologia tworzyw sztucznych. Technologia przetwórstwa. Procesy przetwórcze

PN-77/D-04100 Drewno. Oznaczanie wilgotności

PN-72/D-96002 Tarcica liściasta ogólnego przeznaczenia

PN-76/H-04623 Ochrona przed korozją. Pomiar grubości powłok metalowych i konwersyjnych metodami nieniszczącymi

PN-73/H-92122 Blacha stalowa ocynowana (biała)

PN-81/H-92131 Blacha cienka ze stali węglowej konstrukcyjnej zwykłej jakości

PN-79/H-92202 Blachy stalowe cienkie walcowane na gorąco. Wymiary

PN-83/N-03010 Statystyczna kontrola jakości. Losowy wybór jednostek produktu do próbek

PN-79/N-03021 Statystyczna kontrola jakości. Kontrola odbiorcza według oceny alternatywnej. Plany badania

PN-76/N-08500 Zabawki. Bezpieczeństwo i higiena użytkowania. Wymagania ogólne

PN-77/N-08501 Zabawki. Bezpieczeństwo i higiena użytkowania. Badania

PN-82/N-08502 Zabawki. Nazwy i określenia

PN-82/N-08503 Zabawki. Pakowanie, przechowywanie i transport

PN-78/N-08510 Zabawki z tworzyw sztucznych. Wspólne wymagania i badania

PN-83/N-08513 Zabawki z metalu. Wspólne wymagania i badania

BN-79/6354-09 Płyty z nieplastyfikowanego poli(chlorku winylu)

Pozostałe normy związane podano w tabl. 1.

Systematyczny Wykaz Wyrobów. T.3 GUS. Wyd 3 uzupełnione Warszawa: Wydawnictwa Akcydensowe 1980

3. Symbol wg SWW — 2822-71, 2824-81.

4. Autorzy projektu normy — Henryka Krauze, Ilona Brocka — Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Zabawkarskiego i Artykułów Politechnicznych, Łódź.